

ДАЙДЖЕСТ ЗМІН В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

ЩОМІСЯЦЯ У КОЖНІЙ ОРДИНАТОРСЬКІЙ

ДЛЯ ЛІКАРІВ

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕЦЕПТ НА НАРКОТИЧНІ ЗАСОБИ: ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ І СПРОЩЕННЯ ПОРЯДКУ ПРИЗНАЧЕННЯ ЛІКІВ СУВОРОЇ ЗВІТНОСТІ

Шановні колеги! Ми продовжуємо розширювати функціонал електронної системи охорони здоров'я: з листопада електронний рецепт охопить групу наркотичних (психотропних) лікарських засобів. Він прийде на зміну спеціальним паперовим рецептурним бланкам рожевого кольору, що використовуються зараз для призначення цієї групи ліків.

Це другий етап у забезпеченні контрольованого відпуску рецептурних препаратів в Україні, і, що більш важливо, — новий етап на шляху зміцнення здоров'я українців, покращення доступу до ліків та інтеграції України до європейської спільноти.

Відпуску за електронним рецептом, як і нині, будуть підлягати лікарські засоби, які мають наркотичну дію та обіг яких є суворо обмеженим. Вимоги до виписування рецептів на наркотичні (психотропні) засоби залишаються незмінними і вже знайомі медичним працівникам, котрі працюють із такими видами рецептів. Водночас цифровізація спростить низку рутинних процесів, які стосуються обліку та звітності.

Раніше це створювало численні бюрократичні процедури, але не гарантувало максимального контролю за цільовим використанням таких лікарських засобів.

Тепер же цифровізація та відпуск наркотичних препаратів за е-рецептом посилять контроль за продажем цих препаратів. Так, тільки лікар зможе вносити інформацію про стан здоров'я пацієнта до електронної системи охорони здоров'я та робити відповідні призначення, засвідчуючи ці дії власним електронним підписом.

Але найголовніше — електронний рецепт дозволить спростити доступ до отримання життєво необхідних ліків пацієнтам, які потребують складного лікування за медичними показаннями.

Нині пацієнти, які потребують складного лікування, можуть отримувати рецепти лише на обмежений період, а такий рецепт дійсний лише десять днів. Тобто якщо пацієнт проходить довготривале лікування, він змушений кожні десять днів особисто відвідувати лікаря для отримання рецепта.

Із впровадженням електронного рецепта пацієнти зі складними захворюваннями зможуть отримати повторний рецепт від свого лікаря дистанційно. Так, пацієнт у разі хронічного чи затяжного захворювання або за необхідності подовжити лікування може сконтактувати з лікарем доступними засобами зв'язку

та отримати повторний е-рецепт, не відвідуючи лікаря особисто. При цьому пацієнт отримає на свій телефон смс-повідомлення з номером рецепта та унікальним кодом погашення. Для погашення рецепта достатньо назвати фармацевту номер рецепта і код його погашення. Таким чином, пацієнту не потрібно витрачати час на візити до лікаря, щоб повторно отримати необхідні ліки.

Винятком є призначення ліків при проведенні замісної підтримувальної терапії осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів. Такі пацієнти мають отримати е-рецепт тільки на фізичному прийомі.

Паперові рецепти діятимуть ще деякий час, і медичні заклади, які поки не працюють із електронною системою охорони здоров'я, матимуть можливість виписувати рецепти на паперових бланках форми № 3.

Електронний рецепт на наркотичні (психотропні) лікарські засоби, як і паперовий рецепт, дійсний **протягом десяти днів** від дня виписування.

Придбати наркотичні (психотропні) лікарські засоби за е-рецептом, як і раніше, можна в тих аптеках, що мають відповідну ліцензію на відпуск наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зареєстровані в ЕСОЗ.

Цифровізація процесу спростить порядок призначення ліків суворої звітності, їх обліку та звітування в медичних закладах та аптеках та водночас посилить контрольованість відпуску наркотичних лікарських засобів.

ЯК МЕДИЧНИМ ЗАКЛАДАМ ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ Е-РЕЦЕПТА НА НАРКОТИЧНІ ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ

У листопаді змінюються правила відпуску наркотичних (психотропних) лікарських засобів — на зміну рожевому паперовому бланку приходить електронний рецепт. Так покращується доступ до необхідних ліків українським пацієнтам, які потребують складного лікування. Водночас посилюється контроль за відпуском з аптек препаратів, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини.

Коли лікар виписує е-рецепт на цю групу ліків, пацієнт отримує смс-повідомлення з номером електронного рецепта та унікальним кодом підтвердження. Він повідомляє ці дані фармацевту в аптеці та отримує призначені препарати.

Щоб лікарі могли виписувати пацієнтам е-рецепти на наркотичні (психотропні) лікарські засоби, їхні медичні заклади мають бути підключені до електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ). Ті лікарі, які ще не підключилися до ЕСОЗ, найближчим часом, як і раніше, видаватимуть паперовий рецепт на спеціальному рецептурному бланку форми № 3. Для них діятиме перехідний період: за ці два місяці медичні заклади, лікарі яких призначають наркотичні лікарські засоби, мають зареєструватися в ЕСОЗ та перейти на е-рецепти. Разом з тим, рішення щодо закінчення перехідного періоду буде прийматися з урахуванням поточної безпекової ситуації в країні.

Як медичним закладам підготуватися до е-рецептів на наркотичні (психотропні) лікарські засоби?

Якщо заклад уже має медичну інформаційну систему (МІС) та виписує е-рецепти на інші категорії ліків, то нічого робити не потрібно: про нові можливості системи заклад попередять представники МІС.

Якщо заклад зареєстровано в ЕСОЗ, проте лікарі раніше не працювали з функціоналом електронного рецепта, слід звернутися до представників МІС та уточнити, чи мають вони необхідний функціонал або чи планують його впровадити. Крім того, представники МІС повинні організувати навчання для медичних працівників щодо роботи з новим функціоналом.

Якщо заклад ніколи не працював з ЕСОЗ, необхідно діяти так:

- 1) обрати МІС, яка має функціонал електронного рецепта. Перелік підключених МІС можна знайти на сайті системи ehealth.gov.ua у розділі «Підключені до ЕСОЗ МІС». При виборі МІС та укладенні договору про надання послуг слід звернути увагу на послуги з навчання та підтримки — це значно спростить користування системою;
- 2) керівник закладу повинен зареєструвати себе та заклад в ЕСОЗ через МІС. На цьому етапі реко-

мендовано звернутися до представників МІС, які допоможуть коректно внести дані;

- 3) забезпечити персонал закладу кваліфікованим електронним підписом для підтвердження дій у системі (бажано на захищеному носії);
- 4) зареєструвати уповноважену особу — адміністратора, спеціаліста з кадрів чи іншого працівника, хто буде проводити реєстрацію працівників;
- 5) зареєструвати працівників закладу в ЕСОЗ.

Зверніть увагу, що для роботи з електронними рецептами не потрібно укладати жодних договорів з Національною службою здоров'я України (НСЗУ), оскільки ці ліки відпускаються за власні кошти пацієнта. Це стосується закладів усіх форм власності, включно з приватною. Основна умова — підключення до електронної системи охорони здоров'я за допомогою МІС.

Що потрібно вміти лікарю для роботи з електронним рецептом:

- реєструвати пацієнта в системі;
- знаходити пацієнта в МІС та в центральній базі даних ЕСОЗ;
- оновлювати дані про пацієнта;
- вносити та редагувати медичні записи;
- виписувати електронні рецепти.

На ресурсах Академії НСЗУ (academy.nszu.gov.ua) можна знайти необхідні навчальні матеріали. Так, експерти Міністерства охорони здоров'я, Державного підприємства «Електронне здоров'я» спільно з Академією НСЗУ розробили навчальний курс для медичних працівників щодо виписування електронних рецептів на лікарські засоби в електронній системі охорони здоров'я. Зокрема, цей курс включає матеріали, які допоможуть зрозуміти особливості виписування е-рецептів на наркотичні (психотропні) лікарські засоби.

ЯК ЗАКЛАДАМ ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ Е-РЕЦЕПТА НА НАРКОТИЧНІ ЛІКИ

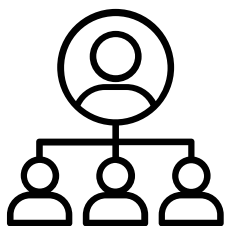
Закладу, який уже виписує е-рецепти на інші категорії ліків:

нічого додатково робити не потрібно: про нові можливості системи заклад попередять представники МІС. Пройдіть курс Академії НСЗУ щодо особливостей виписування е-рецепта на наркотичні (психотропні) лікарські засоби.

Закладу, який зареєстровано в ЕС03, проте лікарі раніше не працювали з функціоналом е-рецепта:

запитати представників МІС про функціонал е-рецепта, пройти навчання щодо роботи з новим функціоналом.

Закладу, який ніколи не працював з ЕС03:

1. Обрати МІС, яка має функціонал е-рецепта (сайт ehealth.gov.ua, розділ «Підключені до ЕС03 МІС»).
2. Зареєструвати керівника закладу і заклад в ЕС03 через МІС.
3. Забезпечити персонал кваліфікованим електронним підписом (бажано на захищеному носії).
4. Зареєструвати уповноважену особу — адміністратора, спеціаліста з кадрів чи іншого працівника, який буде проводити реєстрацію працівників.
5. Зареєструвати працівників закладу в ЕС03.

«ДЯКУЄМО СЕРЦЕМ»: ІСТОРІЇ МЕДИКІВ ВІЙНИ

Сьогодні тисячі медичних працівників щоденно борються за кожен удар серця — у бомбосховищах, у лікарнях, вдома. Українські медики демонструють професіоналізм і неймовірну мужність. Вони продовжують рятувати життя, іноді ризикуючи власним.

Міністерство охорони здоров'я України за підтримки Бюро ВООЗ в Україні та Європейського Союзу реалізує національну кампанію «Дякуємо серцем».

Її присвячено відважним українським медикам, які під вибухами та обстрілами надають допомогу тим, хто їй потребує.

Пропонуємо вам одну з історій, задокументованих у рамках проєкту.

«У Харкові вже йшли вуличні бої, а ми цією ватагою дружно бігали у бомбосховище і назад»

Вадим Мангубі, психіатр, завідувач психіатричного відділення Харківської обласної клінічної психіатричної лікарні № 3, наголошує, що після війни близько 15 мільйонів українців можуть стикнутися з психологічними та психічними розладами різного ступеня важкості.

«Я спеціалізуюся на станах, що пов'язані з психозами у потенційно здорових людей.

Ці стани настають раптово. Депресія, важкі психози з галюцинаціями. Більшість психічних захворювань не залежить від зовнішніх факторів, але війна — це величезний стрес, який може стати спусковим гачком для рецидиву.

У перші ж дні війни ми з дружиною приїхали до лікарні й залишилися там жити. Почалися ракетні обстріли, а на вулицях Харкова вже йшли вуличні бої. Ми з колегами-медиками зачинилися, боялися виходити назовні кілька днів поспіль. Із нами були і пацієнти, і родичі, які застрягли в комендантську годину, і медичні співробітники з Північної Салтівки з дітьми і тваринами, чиї квартири постраждали від обстрілів. Усіх потрібно було годувати, одягати, переміщувати в бомбосховище за тривоги.

На нас чекає серйозне випробування, бо ПТСР (посттравматичний стресовий розлад) зазвичай «накриває» після війни. Та вже зараз ми можемо його відчути, жахаючись гучних звуків, грукання дверей, вихлопів авто. Близько 15 мільйонів українців можуть стикнутися з психологічними та психічними розладами різного ступеня важкості. Бо ця війна відрізняється від решти. Вона — в реальному часі.

Соцмережі, відео реальних боїв, справжніх смертей, руйнувань, жорстокості, хоч і заблюреної, — все це посилює ПТСР у безліч разів. Люди, які сиділи в підвалах, пережили обстріли, доволі довго звикатимуть до тиші в мирний час. А серед тих, хто лишився з інвалідністю, буде багато депресій та інших психічних розладів. Держава готується до цього. Олена Зеленська спільно з МОЗ та за підтримки ВООЗ запроваджують Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної під-

тримки, яка передбачає роботу за різними напрямками і допомагатиме населенню України впоратись із ПТСР.

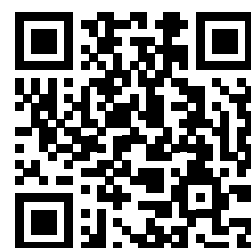
Дивовижно, але у відділенні ми вже починаємо реабілітацію ПТСР. І доволі фантастичними способами. Наприклад, коли волонтери привезли нам одяг із секонд-хенду — ви б бачили очі пацієнтів і нашого персоналу! Люди просто розквітали. Перебирали речі, влаштовували показ мод, дуркували, сміялися. Це була така потужна терапія! Пацієнти виходили з протрації, раділи, як діти. Цей одяг став віддушиною, зблизив нас і одягнув тих, чиє житло розбомбили.

Я неабияк задоволений своїми медиками. Вони відіграють неймовірно важливу роль.

Є літній лікар, який міг би виїхати за кордон, а щодня ходив пішки у лікарню, коли не було транспорту. Є лікарка, яка жила тут зі своїм 15-річним сином і бігала лікувати пацієнтів під обстрілами. Є постові медсестри, які перші тижні не покидали робочого місця. Є мій «заступник» — старша медична сестра, яка мотивувала весь персонал від перших днів війни. А коли бракувало персоналу, вона була і за санітарку, і за медсестру, і за маму для хворих дітей, і за буфетницю. Ніхто не вважає це героїзмом. Ми просто робили свою справу.

Не уявляю, що міг би робити щось інше. Не поїхав із міста, навіть коли з'явилась можливість. Як сказав наш Головнокомандувач: «Нам всім буде важко, але ніколи не буде соромно». І я на 100% упевнений у нашій перемозі.

**ПІДТРИМАТИ
РОБОТУ МЕДИКІВ:**

ЯКІ ДОКУМЕНТИ ПОТРІБНІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМ МЕДИКАМ ДЛЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ДО ІНШИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Через повномасштабне російське вторгнення багато українських медиків втратили роботу. Але переїхавши в безпечніші регіони, вони мають можливість влаштуватися до місцевих медичних закладів. Для цього треба подати стандартний пакет документів:

- паспорт або ID-картку;
- ідентифікаційний номер;
- документ, що підтверджує освіту та професійну кваліфікацію (диплом, сертифікат лікаря-спеціаліста, посвідчення про кваліфікаційну категорію);
- документ, що підтверджує професійний стаж (трудова книжка);
- заяву з проханням про прийняття на роботу.

Якщо під час війни документи загубилися, можна скористатися їх цифровою версією в «Дії». Так, ID-картка і закордонний паспорт у цьому сервісі мають таку саму юридичну силу, як і паперові оригінали. У центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) можна подати документи на оформлення ID-картки та закордонного паспорта, а також відновити втрачені документи.

Паспортні послуги знову доступні в підрозділах Державної міграційної служби України, розташованих у безпечних районах, де не ведуться активні бойові дії. Там можна оформити ID-картку, закордонний паспорт, посвідку на постійне та тимчасове проживання.

Крім того, Міністерство охорони здоров'я України врегулювало питання забезпечення роботою медпрацівників, які влаштувалися до медзакладів інших регіонів України.

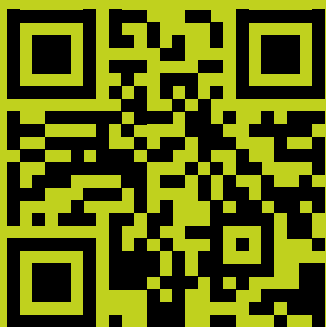
Ідеться про тимчасове залучення внутрішньо переміщених медиків до закладів охорони здоров'я, врегульоване наказом Міністерства охорони здоров'я України від 4 березня 2022 року № 414. Так, облік робочого часу медпрацівника здійснюється у закладі, до якого його направили. Потім ці дані спрямовуються до закладу за основним місцем роботи, після чого медпрацівник отримує заробітну плату.

Станом на вересень можливістю працювати в іншому медичному закладі скористалися понад 4 тисячі внутрішньо переміщених медичних працівників, серед них майже 2 тисячі лікарів. Найбільше їх зареєстровано у Львівській, Полтавській та Харківській областях.

МОЗ збирає інформацію щодо кадрових потреб у закладах охорони здоров'я регіонів через систему «MedData», що адмініструється Національною агенцією «Медичні закупівлі України». Оновлена інформація про кількість внутрішньо переміщених медиків із розподілом за професійними групами та формою трудових відносин подається до системи відповідальними особами закладів охорони здоров'я.

Міністерство охорони здоров'я України й надалі робитиме все можливе, щоб українські медики мали змогу продовжувати надавати медичні послуги в Україні та отримувати за це гідну оплату праці під час війни.

**Наказ МОЗ про
працевлаштування
переміщених медиків**

ПИТАННЯ / ВІДПОВІДІ

? Коли буде запроваджено е-рецепт на наркотичні (психотропні) препарати?

Запуск е-рецепта на наркотичні препарати планується в листопаді 2022 року. Проте триватиме перехідний період, протягом якого медичні заклади, не підключені до ЕСОЗ, зможуть виписувати рецепти на спеціальному рецептурному бланку форми № 3. За цей час заклади мають зареєструватися в ЕСОЗ та перейти на е-рецепти.

? На які саме наркотичні та психотропні препарати потрібен е-рецепт?

Відпуску за е-рецептом підлягають усі ті препарати, що мають наркотичну (психотропну) дію і нині відпускаються за рецептом форми Ф-3.

Перелік таких наркотичних і психотропних речовин визначено таблицями II і III Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 6 травня 2000 року № 770.

? Які дії в системі має виконати лікар для того, щоб виписати е-рецепт на наркотичний препарат?

Для виписування е-рецепта безпосередньо в інтерфейсі медичної інформаційної системи лікарю необхідно:

- 1) здійснити пошук пацієнта в центральній базі даних;
- 2) якщо пацієнт незареєстрований у системі — зареєструвати пацієнта;
- 3) сформувати новий візит та внести дані про візит пацієнта;
- 4) внести інформацію про призначення, обравши лікарський засіб за міжнародною непатентованою назвою та його кількість, джерело фінансування, дозування, тривалість лікування та спосіб вживання лікарського препарату;
- 5) підтвердити призначення та переконатися, що пацієнт отримав смс-повідомлення з номером та кодом погашення рецепта;
- 6) у разі прохання пацієнта — роздрукувати інформаційну довідку та видати її пацієнту.

? Що таке інформаційна довідка та чи повинен лікар її друкувати при виписці е-рецепта на наркотичний лікарський засіб?

Інформаційна довідка — це документ, що містить усю необхідну інформацію для пацієнта про призначення, лікаря, який виписав рецепт, заклад, сигнатуру та ін. Ця довідка є допоміжним документом, яку лікар може надрукувати пацієнту або ж пацієнт може отримати електронну версію цієї довідки в медичній інформаційній системі.

Ця довідка не є обов'язковою для погашення рецепта, оскільки номер рецепта та унікальний код його погашення пацієнт при виписці рецепта отримає в смс-повідомленні. При цьому лікарю не потрібно засвідчувати її власним підписом та печаткою. Натомість лікар підтверджує своє призначення в ЕСОЗ власним кваліфікованим електронним підписом (КЕП).

? Чи будуть діяти електронні рецепти для відпуску препаратів на пільгових умовах?

Ні, відпуск лікарських препаратів, що відпускаються на пільгових умовах, буде здійснюватися за паперовим рецептом. Водночас передбачається, що вже в наступному році відпуск усіх рецептурних препаратів за всіма джерелами фінансування буде здійснюватися за електронним рецептом.

? Чи може електронний рецепт бути виписано на декілька препаратів?

Електронний рецепт можна виписати лише на одне найменування лікарського засобу за міжнародною непатентованою назвою препарату.

? Чи можливо виписати рецепт пацієнту без декларації?

Пацієнт не потребує декларації з сімейним лікарем, щоб отримати е-рецепт. Важливо, щоб пацієнт був зареєстрований в ЕСОЗ, тоді лікар матиме можливість створювати медичні записи пацієнта і виписувати е-рецепти.